

A Hét

50487

dr. Turay

29 4
11

BUDAPEST, 1931. NOV. 28
XLI. ÉVFOLYAM, 3. SZÁM
ÁRA 40 FILLÉR

DUNACORSO BAR

Gyárfás a zongoránál

A KIS ROYAL

Budán I. Márvány-u. 19

Egész éven át nyitva ☒ Cigányzene

MIAMI KÁVÉHÁZ

ERZSÉBET-KÖRUT 39.

Este Finzy és Noldi

Délután **Steiner Böske**
művésztriója

Egész éjjel nyitva!

Előfizetési felhívás

Aki szereti a bátor szót, az érdekes írást, az egyéni állásfoglalást — szóval, akinek tetszik „A Hét”

fizessen elő A Hét-re

Az előfizetés ára egy évre 15 pengő, félévre 7 pengő 50 fillér. A postai szállítás díja az előfizetési árban benne van.

Írjon egy levelezőlapot kiadóhivatalunknak és azonnal megindítjuk címére a lapot.

A HÉT KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, BÁLVÁNY-UTCA 26.

TELEFON: 195-88.

A Hét

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI KÖZLÖNY

Egyed foltán: a hét...

Nem kártyáznak az urak a Nemzeti Kaszinóban, mert nincs pénzük reá. Tagdíjat se nagyon fizetnek, mintahogy más, kevésbé exkluzív klubokban is baj van a tagdíjfizetéssel — s a magyar feudalizmus úri fellegvára, bocsánát, éppen olyan bajokba került, mint a legdemokratikusabb terézvárosi, vagy erzsébetvárosi kaszinó. A Hét új számában a Nemzeti Kaszinó egyik tagjának nyilatkozatát találja az olvasó. Finom és gazdag zsidó urak felvételére gondolnak, akiknek minden pénzt megérne, ha az újabban gyákran feljáró Bethlen tözsomszédságában fogyaszthatnák el a feketéjüket s akik viszont a kaszinónak is megérnék azt a pénzt, amit felvételi díjként fizetnének s azonkívül (remélhetőleg) kártyán is elveszítenének. Azt hiszem az életrevaló ötlettel egy kis baj van. Részint, mert a finom és gazdag zsidóknak, ha van is még valami pénzük, amnyi már semmi esetre sincsen, hogy olyan belépti-díjat fizessenek a kék kaszinónak, amilyenre a kék kaszinó gondol, részint — ha mégis volna, — bizonyára aludnának reá egyet, mielőtt az álmok álmát csengő, illetve zizegő valóságra váltanák. A kaszinó sem az ma már, tudniillik, ami valaha volt. A régi, levendula-parfómös, állógalléros, kékszemű, őszhajú, gazdag s igazán előkelő kört ma már csak néhány finom idősebb úr reprezentálja: Andrassy Gyula, Batthyány Elemér, Károlyi László s körülöttük csoportosuló barátaik... Akik úgyse nagyon állnának szóba velük. A fiatalabb gárdával pedig — néhány konyakos-tej-ízű váltó-bajnokkal és rumba-gyakornokkal — sokkal olcsóbban találko-

hatnak a közeli Admirál-bárban...

★

Bezárják a Ritzet is, mint „A Hét”-ben olvasom, Sőt a mozikat is. Hogy a színházakkal mi lesz, azt csak a jó Isten tudja. Üzleteket, kávéházakat, vendéglőket: naponta zárnak be. Az autóbusz helyett jön az omnibusz, „az autótulajdonosok pánikszerűen menekülnek autóiktól”. Remélhetőleg jön majd a villanyvilágítás helyett a petróleumvilágítás is, mint ahogy ismerek is valakit, aki a legkomolyabban foglalkozik azzal a gondolattal, hogy leszerelteti a magas áramdíjak miatt a villanyóráját és petróleummal fog majd világítani. Milyen gyönyörű perspektíva: az Andrassy úton végédesvégig ártatlan falusi csönd hönol, a lovasok részére fentartott útrészen malacok turkálják a homokot, az Oktogonon méla nyáj legelészi a térdig érő búrjánt s autódudák helyett a kondás rianó szarvkürtje bűg...

★

Egyáltalán: fekete hét volt az elmúlt hét, még a vasárnap sem érdemelte meg a piros betűt. (Kezdődött Kohnerékkal.) Katasztrófa-hetük volt a színházaknak, a moziknak, a vendéglőknek; nem fogytak az uccán a lapok s beszéltem egy gesztenyével hétfőn este, aki kora reggeltől összesen 20 fillért árult, — még a villamosok is üresek voltak: mindenki kétségbe volt esve, az emberek riadtan néztek egymásra, dideregtek a belső fázástól. Hopp! Hátha az elmúlt héten kulminált az a bizonyos sokat emlegetett mélypont! De jó volna, ha így volna, az ördög akárhová tegye...

A lontói királykisasszony

(Adatok egy régi helységnévtárból: Lontó. Hont megyében, az Ipoly mellett. Lakosainak száma kilencszáz. Pósta, távirda helyben. Egyetlen nagy birtoka van: ezerháromszáz hold. Tulajdonosa: Beőthy László.)

A lontói királykisasszony Beőthy Baba — volt.

Hazai képeslapok és külföldi magazinok illusztrálták a róla szóló meséket. Sokszor láttuk, amint éppen a Concours d'Elegance zsürije elé kanyarítja az autóját, vagy éppen a francia Rivierán tenniszézik, esetleg malacokat etet a lontói birtokon, vagy külföldi hírességeket interjúvol, akiknél akkor még sokkal érdekesebb az ő személye. A lontói királykisasszonyé . . .

A lontói királykisasszony pályát változtatott. Családfenntartó lett. *Gazdasági válság. Detronizáció.* A lontói királykisasszonyról már nem írnak meséket, nem is illusztrálják, az élet nagyon elridegedett s a lontói királykisasszony élete mégis *regény lett egyetlen szó által, amelyet szinte áhítatosan mondott ki,* amikor szemben ültünk a Logody uccai kis palota finom szalónjában:

— *Fix . . .*

A Logody uccai Beőthy-villa kapuját a *Ve-zér* öreg inasa nyitja. A földszinti hallból piros plüss-szőnyeg vezet fel az emeleti lakosztályba, ahol a lontói exkirálykisasszony él a mamájával, özvegy Beőthy Lászlóné ömeltóságával. Karcu, szőke, mosolygós, kékszemű. Energikusan ad kezet. Nem kérdezzük semmit, várjuk, hogy ő beszéljen. És Beőthy Baba a legújabb fejezetnél kezdi:

— Rádió-speaker lettem. Hogy miért? Istenem, miből éltünk volna?! Az édesanyámnak *kilencven pengős nyugdíja van a Magyar és a Király Színház nyugdíjintézetétől.* Minden elsején a legpontosabban meg is kapjuk ezt a pénzt. Nyugtát kell aláírni. A nyugtán pecsét van s rajta ez áll:

Alapította Beőthy László.

— Az édesapám.

Nem könnyés a szeme.

— Ebből a kilencven pengőből élünk, — foly-

tatja, — igen, és . . . *néhány képből, szőnyegek-ből.* Nem akartam és nem tudtam senkitől sem kérni. Tudtam, hogy nem tarthat soká. Elfogy-nak a képek, a szőnyegek, az ezüst, a porcellán, a kézimunkák. Tudtam: én csak magamra számíthatok. Munkát kerestem és most végre találtam is. Vizsgát tettem és ez a vizsga nem volt ne-héz, amnyiből állt csupán, hogy német, angol, francia lapokból ismeretlen szöveget olvastam fel egy bizottságnak. Hibátlanul beszélék olaszul is: *szerződettek.* Kezdőfizetéssel. Ez természetes is. Nem sok — *de: fix . . .*

És amikor azt mondja, hogy *fix*, gyanúsán csillogni kezd a szeme. Lehet, hogy tévedek, de én azt hiszem, hogy a lontói királykisasszony sírna, ha nem szégyellené. A boldogságtól.

És most Beőthy Babát, a rádió-speakert, Beőthy Babáról, a lontói királykisasszonyról kérdezem. Fátyolos hangon felel:

— A lontói királykisasszonynak szép élete volt. Gimnáziumi érettségét tett, bevezették a társaságba és azt hiszem, szerették is. Sokat utazott, nyelveket tanult, s mintha érezte volna, hogy egyszer talán szüksége lesz rá: *már akkor is dolgozott.* Igaz, hogy *sportból.* De higye el, *ez nagyon megkönnyíti most Beőthy Babának, a speakernek a dolgát.* A lontói királykisasszonynak azelőtt sok barátja volt, sok barátban csalódott, majdnem mindegyikben, *de nem is hitt bennük.* *Beőthy Baba, a speaker örül az új barátoknak, akik kenyeret adtak a kezébe.*

Megkérem, hogy a munkájáról beszéljen. Kedvesen, viccesen mondja:

— *Halló, halló, itt Rádió Budapest . . .*

— Reggel korán bemegyek a Stúdióba és át-nézem az anyagot, aztán a mikrofón elé ülök és olvasok. *Izgalmas és érdekes ez a világ, mulat-ságos és egyáltalán nem fárasztó.* Szeretek dolgozni és örülök, hogy rádió-speaker lettem. Kerestem más foglalkozást is, olyat, amilyent egy magamfajta leány vállalhat, akinek semmi komoly képzettsége nincs. Ajánlkoztam néhány vállalatnál titkárnőnek, nem lett belőle semmi. Most már — most már majdnem minden rendben van . . .

Lontó. Béke. Háború . . . 1931!

Réti Sándor.

A KOHNER-ESET

Az alapítók: *Kohner Zsigmond, Agost és Károly*. Régi patriciusok, — komoly üzleti elvek.

Kohner Jenő — tökéletes képmása az elődöknek és már a mai kornak kellemes, kedves, derűs élvezője. Okos, tisztességes, komoly, a régi tradíciókat őrizve is: haladó. A legértékesebb körnek kedvence: *Heltai Jenő, Molnár Ferenc, Jacobi Viktor, Miklós Andor, Márton Miska, Beck Marcell, Hegedűs Gyula, Krausz Simon, Bárczy István, Csorotos Gyula* heti összejöveteleinek központja. Kártyázik — mindig az úri határok között, mulat — mindig juttatva mindenkinek. Adósság, gond, barátok előtt való kifogás vagy egyéb hasonló momentumok előtte ismeretlenek.

Azután: *Kohner Adolf* (aki már néhány év óta súlyos beteg: derék, jóakarátú ember), *Kohner Willy* (már a legnagyobb arányban csak úr, lóverseny és egyéb passziók, de még mindig Kohner-tradíciók), majd *Neumann Miksa*, aki szegény fiatalon, de a legjobb időben hal meg és *Berkovics*, aki magaválasztotta kellő időben, 1931 júniusában hagyja el a céget. És végül az áldozat: *Kohner István*.

Kohner István lett volna hivatva beara-nyozni a régi, kopásnak indult kereteket. Most az arany is lekopik róluk.

A hitelezők, minden hódolattal a cég iránt, kutatják Berkovics és a többi felelőségét. *Berkovics a legtökéletesebb valór volt a cég újabb történetében.* Üzleteket hozott, hiteleket teremtett és — gazdagodott.

A törvény megengedi a likvidációt, a hitelezők valószínűen nagy százalékos kielégítést fognak kapni. Beszélnek Kohner Adolf képeiről és a cégfőnökök egyéb magángazdagságáról. *Pedig ezeket ők már régen beledobták, mielőtt elszánták magukat az utolsó lépésre.* Még a legdrágábbat, Kohner Istvánt is bevonták.

Hogy a Berkovics-vagyon mennyiben fog helytállani, elintézetlen kérdés még. Szükség lesz-e reá, nem ismert dolog. Van-e jog

hozzá, nem valószínű. Megvan-e a megérzés hozzá, — Berkovicson és volt társain múlik. A Kohner-cég likvidálása csak természetesen következmény akkor, amikor a hitelélet megszűnt, amikor a vállalkozás megszűnt, amikor a gazdasági életnek sehol ez országban nincs egyetlen intézője, megértő tényezője.

Az összes gyógymódok pillanatnyi injekciókban merülnek ki. Kúrát úgyszólván senki sem ismer, senki sem tanácsol. És — injekciókból élt a Kohner-cég is. Kúrára még elhatározhatta volna magát, ha nem egy inficiált területen él. Ma ezen az inficiált területen a megoldások: clearing, devizaátutalás, zárlat, rövidlejáratú hitelek fizetése vagy nemfizetése, védvám és a többi hasonló injekció.

Egyesek, akik még e műveleteknek részei, lehetnek boldogok és gazdagabbak, mint valaha. De boldogulásuk nem hat ki a nagy tömegekre.

Az olyan alapvető gondolatok pedig, mint *a kamatláb általános leszállítása, könnyű hitelek nyújtása, egyetemleges helytállás a kötelezettségekért*, melyeknek alkotó erejük volna: tudományos könyvekben tárgyalt témák maradnak. Nem tudjuk, vajjon Kohnerékre is illik-e vagy sem, de nagy vonatkozásokban bizonytalannal helytálló: sem az utolsó időkben, sem soha máskor nem hallottunk róla, *hogyan valaki azon vesztette volna el vagyonát vagy követeléseit, hogy négy százalékra helyezte ki a pénzét.* Ellenben nagyon sok intézetet látunk felfordulni, amelyek nagyon tehetségesen, még a saját iparjaiknak is, de még inkább az idegeneknek tizennégy vagy tizenhat százalékért adtak hiteleket.

Talán még világgazdasági viszonylatban is ki lehetne ezt mutatni. *Kamatmentes kölcsönöket kérünk, hogy lábraállhasson az adós.* Kevesebb lesz a papirosbevétel, de ezzel csak az önámító könyvelések fognak megszűnni és elvész a 10—12 százalékos kamattöbblet, de — megmarad a tőke.

Ez az egyetlen igaz tanulság a Kohner-féle és egyéb bankbukásokból.

AZ ELSŐ

*Milyen volt, nem tudom ma már, Olésó parfümjé rámborult,
hajában erdők égtek, míg távol, őszi kertek
s szeme tüzeiben vétkek. csúf ködöket leheltek.*

*Ugy jött sikátorok során, Az első volt, ki rámhajolt,
mintha ligetben járna, s ajkam ajkához vette,
hol minden cédrus, pálma. szívem szívéhez tette.*

*Oly egyszerű volt, egyszerű,
lelkem még fel se döbönt,
s a perc már tovaröppent.*

*Olyan volt, mint az Ifjúság:
azóta eltemettem,
az arcát elfeledtem.*

Szász Menyhért

»Ha így megy tovább, be kell zárunk a Ritzet«

(Az Est november 25-i számából.)

1911-ben *Madame Ritz* és *Szapáry Pál* gróf együtt sétáltak a Dunaparton. Nézték a parlamentet, a királyi palotát, a Lánchidat és *Szapáry* gróf megszólalt:

— *Látja, asszonyom, itt kellene felépíteni a szállodát...*

Madame Ritz napernyőjével kis vonalat húzott a földön:

— *Itt építjük fel a szállodát...*

És 1912-ben kétmillió korona alaptőkével megkezdték a *Ritz*-szálló építését.

A kétmillió aranykorona már az első évben elfogyott,

de a szálló a magyar pénzügyi krízis néhány tagjának közreműködésével mégis felépült. Mire felépült, négytízmillió koronába került.

Az első és néhány hónapig egyetlen vendég *Szapáry Pál* gróf volt. Azután sem ment túlságosan jól a legfényesebb magyar szálloda. Francia vezetőség, francia mintára vezette az üzemet és ha hébe-hóba akadt olyan vakmerő, aki a vacsóránál nem frakkban jelent meg, azt udvariassan megkérték, hogy hagyja el az éttermet. Nevezetesen az az eset, amikor valakinek, aki ebéd-aki ebédnél szalvétát dugott a gallérja mellé, a maitre udvariassan azt mondotta:

— *Bocsánat, de itt nem lehet borotválkozni...*

A Pestnek kissé nagyzó vezető és a később kitört világháború végleg a tönk szélére juttatták a *Ritzet*. Ekkor jött a Hungária részvénytársaság, amely megvásárolta a szállodát régi tulajdonosától.

A *Ritzet* ma *Marenchich Ottó* vezérigazgató vezeti.

Főreszvényes a *Moktár*.

A szállóban százhusz szoba van, mindegyiknek előszobája és fürdőszobája van. Apartement-okat az első és második emeleten adnak ki: a legdrágább szoba napi száz pengőbe kerül, a legolcsóbb tizenhatba. A konyhában két főszakács, nyolc szakács és husz szakácsnő dolgozik. A szállodai személyzet száma nyolcvan: portások, szobapincérek, üzletvezetők, szállóboyok, liftboyok, kiszolgálók, szobalányok és ruhatárosok. Naponként száz kiló húst, havonként ötszáz kiló halat fogyasztanak. A külföldi vendégek főleg amerikaiakból verbuválódnak. A legtöbbet az utóbbi időben a nemrégiben Pesten járt kaportalai maharadzsa költötte: ötszáz pengő naponta. A mikádó öccse „csak” háromszáz pengő költött.

A portásnak eddig a legnagyobb borraalót egy amerikai óraügynök adta. Száz dollárt.

Egy-egy apartement előszobából, két hálószobából, szalónból és fürdőszobából áll. A legdrágább ára napi ötszáz pengő. Az ötórás teaknál az arab kávét arab, a mokka kávét francia főző főzi.

A legtöbb kísérővel: számszerint tizennégygyel, eddig a kaportalai maharadzsa érkezett: titkárok, inasok, sofförök és néhány feleség. A szállodának állandó orvosa, szabója, kárpitos, asztalos, bádogosa és szerelőműhelye van. A *Ritz* könyvtára univerzális és elsőrangú.

Ha a szobák hetvenöt százalékát kiadják, akkor fedezik a költségeket. Ha minden szoba foglalt, a szálló összjövedelme havi százezer pengő. Most a százhusz szobából mindössze hatvanban van vendég. Most nincs szezon a *Ritzben*.

N. K.

Cilinderes koldus a Ferencvárosban

A Ferencvárosnak abban a részében, amelyik még egy kicsit Franzstadt maradt, frenetikus sikerrel koldul egy öregember. Piszkos, rongyos öregember, talán valamivel piszkosabb és rongyosabb, mint amilyennek egy polgári koldusnak föltétlenül lennie illik. Egyetlen foga olyan sárga, mint a répa, mocskos, fehér szakállá csapzottan omlik rejtélyes színű ingére... De van kenyeret nem tudott a koldus az öregnek egy vadonatúj, elegáns, szürke cilindere. Persze nem teszi a fejére, igazán nem arra való. „Kezétcsókolom, segítenék szegény, szerencsétlen nyomorulton” és remegő kézzel nyújtja feléd a karcsú, kecses, gigerlis cilindert... Az emberek csodálkoznak, mosolyognak, és gyűlik a sok kétfillérés, a tizes, meg a huszas... Az embereknek tetszik a cilinder... Érdekes... Honnan szerezte az öreg a cilindert? Talán valami lerongyolódott öreg bohém adta neki, akinek a jószívén kívül nem maradt semmi egyebe, aki rájött, hogy reszkirozni kell a boltra, ha az ember azt akarja, hogy jól menjen, s vett drága

pénzen egy szürke cilindert, nem baj, ha három számmal kisebb is, az a fontos, hogy elegáns legyen!... Remekül megy neki. Ha tovább is így megy, két két múlva szmokingot vesz...

(mikes)

RUHA teszi az embert!

Öltönyt vagy télikabátot P 100-tól kiválasztott anyagból mérték szerint készít

BRISTOL uriszabóság
IV., Régiposta-utca 15. II. em.

Külön francia és angol női szabóosztály. Hitelképeseknek nagyon kedvező fizetési feltételek

Nagyszentmiklósi Dréhr

Irtá: **Egyed Zoltán**

Nagyszentmiklósi Dréhr Imre államtitkárt Ernst Sándor népjóléti miniszter egyrendbeli egyszerű, ötrendbeli súlyos és tízrendbeli legsúlyosabb szolgálati vétség, mulasztás, illetve szabálytalanság gyanúja miatt kikérte a mentelmi bizottságtól. Ami magyarul annyit jelent, hogy Dréhr Imre államtitkársága alatt disznóságok történtek a népjóléti minisztériumban, amelyekért az új népjóléti miniszter felelősségre akarja vonatni nagyszentmiklósi Dréhr — most már csak nyugalmazott államtitkárt, — aktív országgyűlési képviselőt...

Alig mult el számottevő idő ama tragikus vasárnap reggel óta, amikor Vass József kalocsai nagyprépostot és népjóléti minisztert halva találták fényezett díófaágában Ráday uccai lakásán. E sorok írója hivatásából kifolyólag már korán reggel ott állott a tragikus halottaság mellett, amelyben a paraszti származás vaskos egészségéből a gyümölcsön és sétán abbészerű karcúságba soványodott test örökre elpihent. A szomszéd szobában a hivatalos és baráti gyász képviselői között három ember szemé volt gyulladt a sírástól: Ripka főpolgármesteré, nagyszentmiklósi Dréhr Imre államtitkáré és Hankó Elemér miniszteri tanácsosé. Dréhr vitte a kommandót. Telefonált, intézkedett, utasításokat adott, a hangja tompán kongott, mint a gyászposztóval bevont dob: Vass József elsősorban az ő halottja volt, méltóságát, hatalmát, nevét, népszerűségét neki köszönhetette...

Vass Józsefet eltemették. Dréhr Imre utoljára még megjelent fekete szakettjében halott ura mellett, aki mellől négy évig tapodtat sem tágitott, mégegyszer és utoljára elkíserte utolsó útjára miniszterét, akit négy évig minden áldott este elkísért gyalog a lánchiduccai minisztériumtól a Ráday uccáig, mely sétákról is fel vagyon jegyezve, hogy a miniszter minden alkalommal két barackot vásárolt magának útközben vacsorára. Aztán jött két izgalmas hét, amely alatt tág tere nőtt a találgatásoknak, hogy Dréhr Imre marad-e vagy sem, míg végre kiderült, hogy Dréhr Imre nem maradhat. Dréhr Imre lemondott és visszavonult pasaréti villájába gyászolni és pihenni.

Bun József praktikánsától, a Lloyd Bank igazgatóján keresztül Dréhr Imre országgyűlési képviselőig, majd államtitkárig hosszú az út s ezt a hosszú utat Magyarországon az utóbbi időben senki olyan rövid idő alatt be nem nyargalta, mint Dréhr Imre, az új politikai sprinter. A konjunktúra megszűnik, s vele együtt a Lloyd Bank, Dréhr megválasztatja magát képviselőnek. Most ugörjünk néhány hónapot: zászlódszben áll a földvári kikötőben a balatonfüredi hajó, zsúfolva képviselőkkel, politikusokkal, miniszterekkel; Bethlen hosszú szipkája és füstölgő cigaretája vezér-

motivuma a réportereknek, Gaál Gaston nevét akkor nyomtatják le először kéthasábos címbetűkkel a lapok, ott virit az egész híres régi gárda, Bud, Scitovszky, Valkó és a többiek és Vass József lila cingulusát is lobogtatja a balatoni szél. Az államtitkár még Petrichevich Horváth Emil, de a balatoni hadihajó krónikásai feljegyzik, hogy Vass József államtitkárával szót sem váltott egész idő alatt, ellenben hosszas és barátságos beszélgetésbe Dréhr Imrével merült...

Dréhr Imre az új népjóléti államtitkár — állapítja meg a szemfüles jólétesültég.

És Dréhr Imre tényleg államtitkár lesz. Mint egy leopárd, úgy veti rá magát a népjóléti ügyekre, reggel nyolctól este tizenegyig el nem mozdul a nép jólétének államtitkári íróasztala mellől és feljegyeztetik róla, hogy államtitkárságának négy esztendeje alatt egyetlen percre, egyetlen vasárnapra el nem mozdult a hivatalából, a szabadságot hírből sem ismeri s a lámpák, amelyek hétköznap és sátorosünnepen egyaránt késő éjszakáig világítanak le a Dunára, — Dréhr Imre államtitkár szobájában égne.

És nincs olyan politikai fotográfia, amelyről Dréhr Imre profilja hiányozna. A Szent István-napi körmenet díszmagyarjában, a parlamenti megnyitó szakettjében vagy a Manréza csoportképének egyszerű zakkójában... A folyosón harmincan veszik egyszerre körül, kérvényeket vesz át, szignál, utasít, ígér, elintéz, ajtaja nyitva mindenki előtt — csak hölgyeket nem fogad! Egyetlen hölgy dicsekedhetik azzal, hogy Dréhr Imre hivatali szobájának küszöbét átlépte: Bethlen Istvánné grófné, Magyarország miniszterelnökének felesége. Nincs ujságíró, akinek kérését megtagadná. Dréhr fogalommal válik. Dréhr nevét megtunulják, Dréhr a nagy barát, az elintéző, a befolyásos összeköttetés, — Dréhr az államtitkárok államtitkára!...

Bethlen, mikor a folyosón közölték vele, hogy Vass Dréhrt választotta államtitkárának, vállalt vont s csak ennyit mondott:

— Bánom is én...

S másodpercekig ennek dacára arról is szó volt, hogy a karriérje még itt sem áll meg. Államtitkársága utolsó esztendejének szeptemberében néhány napig kereskedelmi miniszter-jelölt volt. Budé, a bolygó miniszteré volt akkor a kereskedelmi tárca. El nem felejttem: Karácsonyi Jenőéknél, akiknek már akkor Rubin-Metzger úr volt a tótumfaktumuk, volt egy nagy máltai bál, Bud és Dréhr a lépcsőházban találkoztak egymással, pontosan Jeritza impozáns dekoltázsának árnyékában, — még csak meg sem biccentették egymásnak a fejüket. Ekkor folyt éppen a kölcsönös nagy fűrészelés...

Aztán a Bud fűrésze élesebbnek bizonyult. Segítettek is neki, hátulról fogták a kezét s

aztán Dréhrnek is — eljárt a szája... Vagyis Dréhr-ről kiderült, hogy csak Dréhr és — nem Gömbös Gyula. És maradt államtitkár. (Mert Gömbös államtitkárból — miniszter lett...)

És most — „egy egyszerű, öt súlyos, tíz leg-súlyosabb...“ „Legeslegsúlyosabbról“ nem történik említés. Nyugtákat hamisítottak, átcsere-tek, kijavítottak, megsemmisítettek. Hankó cse-relte és semmisítette, de Dréhr parancsolta, mond-

ja Ernszt, az everlasting-cipős aszkéta pap, pápai prelátus és új népjóléti miniszter... Dréhr parlamenti bizottságot követel, tiltakozik, méltatlankodik. Mindenkit rendelkezésére kell bocsá- tani és mindent meg kell csinálni, amit csak akar. De gyorsan, haladéktalanul, teketória nél- küül! Az ország tudni akarja, hogy miért égett annyi villany négy évig a lánchiduccai sárga épületben!

MAGDA LESZ A DUCIBÓL, JULISKA A JUCIBÓL

Grassz Anci szerencsése megdobog- tatta a pesti éjszaka szegény kis nőinek szívét. A kis aranyosból, a hereig Anciból valódi *Majláth* gróf- nő lett.

Grássz Ancin kívül az utóbbi öt év- ben egy nő sem csinált karriert az éjszakában. Még doktornék se let- tek. Még gyógyszerésznék se. Még rendőrtisztnek se. Még hírlapírónék se. (békében ugyanis hírlapírók, gyógyszerészek és rendőrtisztek elő- szeretettel vettek nőül artistanőket).

Az Artista Egyesület százhusz pengő mimimális gázsit köt ki. Ezzel szemben a lokálnó negyven pengőért is szerződik. (Mit csináljon?) Köteles mulatóhelyen étkezni. (Teljes áron. Egy húsétel 4.— pengő.) Este tíztől reggel ötig köteles a mulatóhelyen tartózkodni, ételt magával hoznia nem szabad. Hetenként kétszer a tánc- mester razzját rendez az öltözőben, annak felkutatására, hogy a Tini, Cica, vagy Dusi nem csempészett-e be magával egy kis szafaládét vagy egy összeheringet. Isten őrizz, ha igen.

A palik kihaltak. Az utolsó komoly társaságpénz — komoly? maharad- zsaian az! — áprilisban csattant el. Adta: Kornfeld Pál báró. Kaptá *Bak- lanov* Ica. Színhely Parisien Grill, idő reggel öt óra, összeg 1000.— pengő. Azóta nincs komoly társaságpénz. Valaha husz pengő kis társaságpénz- nek számított, manapság az ötpengős palit cirógatni kell, nehogy megszök- jék.

Ott tartunk, hogy a magas, szőke hölgyet irigylük pályatársnői, mert a

CSÓDBEN AZ ÉJSZAKA!

hölgy barátja a szomszéd lokál tán- cosa. A táncosnak még van paliája. A táncosnőnek már nincs.

Többen polgári pályára mentek. *Bessie*, akit az éjszakában Tűzoltó Bessienek becéztek, pékműhelyt nyi- tott. Reggel ötkor már a friss zsem- lyék között áll. *Klemann* Betti divat- szalontulajdonosnő lett. A kis *Jacque- lin*, aki „matrózszámot hozott“, fű- szerüzletet csinált. A Révay uccai mu- lató feketehajú sztárja utolsó évét tölti lokálban. A nyáron már Rákos- szentmihályon lesz baromfitenyésztő farmja. Ugyancsak tyúkfarm-tulajdo- nosok és ugyancsak Rákosszentmihá- lyon *Yvette* és *Dany*, a táncospár. Az észveszejtő spanyol tanagótól a tyúk- farmig...

A doktor úr, az éjszakai élet híres megfigyelője mesélte, hogy valame- lyik hajnal az egyik lokálban a lá- nyok kenyeret kunyeráltak tőle. Hogy fizssen kenyeret nekik a doktor úr. Nem kaviáros kenyeret. Nem liba- májas kenyeret. Nem nyelvés keny- ret. Nem sonkáskenyeret. Sőt vajas- kenyeret sem! Egyszerű kenyeret, szá- raz kenyeret! „Volt egy kenyerem“ - kenyeret.

A Tini, a Duci és a Juci már nem villáról ábrándozik. Az álom: kétszo- bás lakás, olcsó bérral és elsejénként lehetőleg kevés számlával. Képzele- tükben nem hermélinbunda jelenik meg, hanem egyszerű kis ruhácska, lehet bemberg is, fő, hogy sokáig le- hessen hordani.

A kokainról lemondtak. Jó meleg levest sok-sok csipetkével, azt igen...

Kellér Andor

Két borbélyeség megoldotta a bolthe- lysiség problémáját. A Teleki téri piac kö- zepén felállítottak két széket, a szabad ég alatt. Aki borotvál- kozni vagy nyíratkoz- ni akar, fizet 20, il- letve ötven fillért és a műtét után még be is púderezik. Alló- tükör nincs, zsebtük- rőt tartanak a vendég elé, hogy abból vizs- gálja az eredményt. A műhely mellett egy földbeszúrt boton táb- la van ezzel e felírás- sal: Hitel és borra- való nincs.

A vendéglősök és a kávéások közt áll a harc. A vendéglősök- nek az a legfőbb ké- relmük, hogy a kávé- házak is tartanak me- leg konyhát. Pilla- natnyilag a kávéások vannak előnyben, de már fenyegeti őket egy szörnyű akna: felújítják azt az 1860- ból származó rende- letet, amely előírja, hogy minden kávé- ház két billiárdasztalt köteles beállítani és ahol nincs billiárd: az a kávéház csak a „Ká- vé mérés“ elnevezésre tarthat számot. A Newyorknak sincs két billiárdja, tehát ezen- túl a neve: Kávé mérés Newyork városá- hoz.

Btk. 258. §.

Amiről nem szabad beszélni

**A magzatelhajtás ténye és problémája
az író, az orvos, a büntetőjogász, a társadalom-
tudós, a rendőr és az anya véleményének tükrében**

A

TUDÓSÍTÓJÁTÓL

Elsősorban beszélni kell az egykéről, erről a régi magyar bajról.

Kodolányi János író,

a következő megrázó sorokat írja a kérdésről:

— Vannak az országnak vidékei, ahol valóságos népszokás a magzatelhajtás. A drávamenti Ormánságban ma már olyan faluk is vannak, amelyből az ősi lakosság szinte teljesen kivészett, csak néhány öreg ember maradt meg őrügnak. Számtalan iskolától megvonták az állami segítséget, mert csak tíz-tizenöt gyermeket jár iskolába. Minden falunak megvan a maga egy, vagy több javasasszonya, kenőasszonya, akik angyalesinálással foglalkoznak. Ahhoz képest, hogy milyen primitív eszközökkel dolgoznak, a terhes asszonyok halálozási arányszáma eléggé alacsony. Ezek a kenőasszonyok nagyanyáiktól és dédanyáiktól örökölt módszerekkel végzik munkájukat, óriási gyakorlattal rendelkeznek s vannak asszonyok, akik egy-két évtized folyamán tizenöt-ször-húszszor is átessenek efféle kínos és kockázatos műtéten. Igaz, hogy ez meg is látszik rajtuk, mert korán megvévénülnek, tele vannak bajjal, panasszal és a legfantasztikusabb betegségek ellen a legfantasztikusabb orvosságokkal élnek.

Az ormánsági erkölcs nem tűri a több gyermeket, a leg-

Mindenki tudja, sokan csinálják, de senki sem beszél róla: ebben az országban százezerrel ölik el a meg nem született gyereket. Törvény van ellene (nemcsak nálunk), és nincsen törvény amit olyan sokan és sokszor sértenének meg, mint ezt. Ugy érezzük, beszélni kell arról, ami ebben a faktumban megnyilvánul és nem lehet hallgatni akkor, amikor az élet törvénye ilyen élesen szembehelyezkedik az írott törvénnyel.

Nem gáncsolunk és nem dicsérünk — csak megállapítunk. Nem hívjuk a rendőrt, de nem kívánunk gyors revíziót sem. Csak egyet akarunk: egy új korban írni egy régi problémáról, amiről beszélni nem szokás, nem illik — és amelyről mégis beszélni kell.

nagyobb megvetéssel sujtja a többgyermekes asszonyt.

Az olyan asszonynak, akinek két-tónél több gyermeke van, kálváriajárás az élete, nem is veszik emberszámba. A kihalt házakat beszivárgó szorgalmas, többgyermekes svábok vásárolják meg, a földeket lassanként megszerzik az őslakosságtól s bár az őrügnak megmaradt ormánságiak megvetően „gyüttmenteknek” nevezik őket, a siker mégis az ő szívósságukat és szaporaságukat igazolja. Egy ormánsági faluban, amely öt uccából áll, alig van ma már több ötven-hatvan őslakosnál, a többi mind bevándorolt. A falvak kisbirtokait körülvevő nagybirtokokon katolikus cselédemberek élnek, ezek szaporák, mert a földet nem kell megosztaniuk a gyermekeik között, hiszen földjük nincsen. Az ő ivadékaik népesítik be az iskolákat. De azokban a falvakban, amelyek túlnyomórészt kisbirtokokból állanak s ahol cselédség nincs, a református lakosság úgy kiveszett, mint egy-egy polinéziai sziget benszült lakossága.

Maholnap külön kíméleti területet kell majd kijelölni számukra, mint az indiánoknak, hogy teljesen ki ne vészzenek.

A titkos magzatelhajtás és a gyermek elleni védekezés természetesen a legvisszásabb életfor-

mákra kényszeríti a lakosságot. Vannak házastársak, akik

az egyetlen gyermek megszületése után többé nem érintkeznek egymással.

Vannak házastársak, akik a védekezésnek legegészségtelegebb módjait alkalmazzák. A nők bizonyos koron túl férfiasak, a férfiak — homoszexuálisak. Beszédmódjuk is ennek a lelki beállítottságnak felel meg. Az ország ritka vidékén hallottam még oly durva, indulatokkal teli kifejezéseket, mint az Ormánságban.

Kivesző, öngyilkos nép. Kár érte.

Szép faj, magas, erős és értelmes. Viselete csodálatosan tiszta és szép. Hogy ez lett a sorsa, arról nem tehet. Pusztá védekezésből: megüli önmagát.

Hatvany Lili bárónő

a következőket mondotta:

— Nekem az a véleményem, hogy ez mindenkinek a legszenvedelmesebb magánügye, amelyhez nem-hogy nem szabad, de nem is illik hozzászólni. Nagy probléma ez, jogászok és orvosok vitatkoznak rajta a középkortól egészen napjainkig, sajnos, ezt a problé-

mát eddig még senki sem tudta megoldani. Ez talán jól is van így, mert ez az a probléma, amelyet mindenki magában old meg, lelkiismerete szerint. Lengyelországban a súlyos büntető paragrafust most törölték el s Németországban most tanácskoznak az eltörléséről. Nálunk úgy látom nem aktuális a dolog. Én nem akarom a szociális nézetek és vélemények lobogóját lobogtatni, de a mai nyomorúságos viszonyok között nagyon szigorúnak s talán kissé embertelennek is tartom ezt a törvényt. Irónő vagyok és hallottam és láttam sok olyan borzasztó dolgot, amiről beszélni sem szabad. Véleményem szerint a szigorú törvény sokkal több könnyet és vért ontott már, mintsem hogy könnyedén el lehetne siklani felette és nem tudom használt-e. Most titokban csinálják százszámra naponta. Még jó lenne, ha orvosok, de sajnos, vajákos

asszonyok végzik a súlyos műtetteket!

Dr. Vámbéry Rusztem

így nyilatkozik: Régen, mikor a primitív törzsek örök háborújában folyton új és új harcosokra volt szükség: a nép szaporasága volt az állam boldogulásának egyetlen biztosítója. Azóta a militarista rövidlátás nem vette és nem veszi még mindig észre, hogy nem a tömegek döntenek el a háború sorsát, hanem a technika és gazdasági felkészültség. Miért ragaszkodnak az „örök erkölcös“ nevében még mindig ahhoz a babonához, hogy a népesség számától függ az állam boldogsága: a meddő Franciaország, az alacsony születési arányszámal bíró Dánia, Norvégia és Svájc élénk bizonyítéka az ellenkezőnek. Vagy nemcsak a militarizmus látszólagos érdeke, hogy

nem a kapitalizmus és olesó munkaerőhöz akar jutni? . . . Amíg az állam a munkabéreket nem hozza összhangba a munkások gyermekeinek a számával, addig az egész törvény minden szankciójával együtt csak hiú ábránd marad. Ha pedig már mindenáron a népszaporodási statisztikát kívánják megvédeni, akkor ezen az alapon — kényszerítő logikával — meg kellene büntetni mindenkit, aki a férfi és nő egyesülését akármilyen formában és módon megakadályozza. Térjünk talán vissza a tizennyolcadik század törvényéhez: akkor kötelező volt mindenki a fogantatás iránti „előkészületeket“ a bíróságnál három hónap alatt igazolni . . . Sokkal helyesebb lenne, hogyha inkább azoknak a megélhetéséről gondoskodnánk, akik már megszülettek és nem pedig olyanokat kényszerítenének erre, akik — ha tudnák, mire — talán meg sem akarnának születni . . .

Minich Károly

egyetemi tanár, törvénytudományi orvosszakértő, aki nagy és izgalmas tárgyalásokon sokszor tartott az ügyésznél is élesebb és keményebb vádbeszédet az abortörök ellen, a következőket mondta:

— Szerintem a magzatelhajtás, a szerencsétlenül végzett küret, amely halált okoz, kimeríti az emberölés kritériumát, mert egészen mindegy az, hogy hány éves az ember, amikor megölik. A két emberi sejt egyesülésének pillanatában már egy új élővel, egy új emberrel kell számolnunk. A törvény tiltja, tehát az orvosi etikába ütközik s ameddig a törvény tiltja, addig kár is ezen vitatkozni. A vitatkozás különben már a középkorban kezdődött. Akkor azon tanakodtak az emberek, hogy a magzatelhajtás mikor számít emberölésnek. Az a feltevés alakult ki, hogy a magzat öt-hathónapos korban ébred öntudatra. Szóval öt-hat hónap után már emberölésnek számít a magzatelhajtás. Ma el kell ismerni, hogy a törvény bizonyos mértékben az állam önzését takarja. Mert például, ha valaki megcsönkítja magát, de ezzel nem követ el biztosítási csalást, vagy nem ilyen módon akar a katonakötelezettség alól kibújni, nem büntethető. Például nem büntethető az sem, ha valaki eladja a heréit megfiatalítási operáció céljaira. Nem büntethető az a nő sem, aki felkeresi az orvosát és kioperáltatja a méhét, vagy a petefészkét. Az orvosszövetségben én több ízben is felszólaltam ebben a kérdésben és kifejtettem azt, hogy igen is a praeevenció is büntetendő cselekmény, mert hiszen számtalan esetben megtörténik, hogy a

jómódú hölgy felkeresi a házi orvosát minden hónapban egyszer s injekciót kér, hogy megelőzze, illetve elhárítsa a küret veszedelmét. Az orvosszövetség az én indítványomat a magáévá tette és megállapította azt, hogy ez is az orvosi etikába ütközik.

Megkérdeztük Minich professzort, hogy

minden esetben orvosi etikával és törvénnyel összeütközönék tartja-e a magzatelhajtást?

— A kérdésben már benne is van a felelet. A törvény határozottan előírja, hogy mikor szabad a műtétet végrehajtani. Ha megváltozik a törvény, megváltozik az orvosi etika is. Bár — folytatja tovább — az esetek törvényes lefolytatásának sok akadálya van. Szerintem például olyan tanács, amelyben nőtlen bírák foglalnak helyet, magzatelhajtási bűnügyet nem tárgyalhatna. Mégpedig azért, mert

egy nőtlen embernek egészen más fel-fogása van a magzatelhajtásról, mint például egy kétgyermekes családapának.

Szociológiai szempontból nézve a dolgot: ott van például a milliomos lipótvárosi hölgy, akinél szanatóriumban, nagy asszisztenciával végzik el a műtétet, s ott van a szegény cselédleány, aki a vajákos asszonyt keresi fel és akinek a testében lúdtollal és hajtüvel vájkálnak. Az bizonyos, hogy ha eltörölnék a büntető paragrafust, kevesebb lenne a ha-

állal végződő abortusok száma s a kórházaknak ez új és hatalmas jövedelmeket biztosítana, viszont kétségbeejtené az abortöröket. Az államnak azonban szüksége van a törvényre, védi magát, mert adófizetőket akar...

— Az orvosnak mindenesetre meg kell tagadnia a magzatelhajtási műtét elvégzését?

— kérdezzük Minich professzort.

— Igen, meg kell tagadnia, — kapjuk a választ, — mert a törvény világosan kimondja azt, hogy a terhességet csak akkor szabad

A rendőr

A rendőrségnek nem szabad beszélni. A dunaparti homályos, kétszázéves épületben nemcsak a gyilkosokat, tolvajokat és rablókat nyomozzák és tartják nyilván, hanem a szerencsétleneket is. Egy egész osztály foglalkozik ugyan a magzatelhajtás eseteivel, de nem a referens, hanem a rendőrség egyik magas funkcionáriusa, aki névtelen akar maradni, adott felvilágosítást az eléje terjesztett kérdésre:

— Mennyi magzatot hajtottak el az utolsó évben?

— Erre a kérdésre nem lehet számszerű, határozott választ adni. A rendőrség csak a feljelentések nyomán szerez tudomást ezekről az esetekről, már pedig az ilyen irányú bűncselekményeknek csak nagyon kis százaléka jut feljelentés folytán a rendőrség tudomására. A magzatelhajtás minden embernek a legtitkoltabb ügye és nagyon ritka az az eset, hogy kívülálló személy is tudomást szerezzen a dologról. Ha ez mégis megtörténik, akkor sem biztos, hogy az illető jelenti ezt a rendőrségnek. A rossz gazdasági viszonyok folytán az utóbbi időben minden embernek sok az ellensége. Az emberek idegesek, mérgesek, haraguszna egymásra, ennek tulajdoníthatom, hogy az utóbbi időben több feljelentés érkezett, mint azelőtt. Közrejátszik természetesen az is, hogy a nagy szegénységben sokkal többen akárnak szabadulni a gazdasági terhét jelentő gyermektől, mint azelőtt. Ugyancsak az általános elszegényedésnek tulajdoníthatom, hogy a tudomásunkra jutó esetek

megszakítania az orvosnak, ha a gyermek kihordás az anya életét veszélyeztetné. Így például, ha tüdőtuberkulózisa van, vagy más súlyos betegsége. De akkor is csak orvosi konzilium döntése alapján.

Utolsó kérdésünket tesszük fel Minich professzorhoz:

Méltóságodhoz fordultak már hasonló kérelemmel?

Minich professzor elgondolkozik és kis idő múlva mondja:

— Lehet. Nem emlékszem rá.

legtöbbször az anya meghal, mert pénztelenségében hozzá nem érő kezek segítségéhez fordult. A dolog természetéből folyik, hogy a kiderült magzatelhajtások körülményeinek kinyomozása nagyon egyszerű, — mert hiszen a legegyszerűbb orvosi vizsgálat is pontosan meg tudja állapítani az elvetélés módját és idejét. Mi, mint minden más bűnesetben, a bűncselekményben részesek személyének és a bűncselekmény súlyosságának megvizsgálása után határozunk az őrizetbevétel kérdésében, míg a nyomozati iratokat a bűnvádi perrendtartásnak megfelelően, az ügyészséghez küldjük át.

Klár Zoltán

nőgyógyászorvos a specialista szempontjából világítja meg a küret problémáját:

— A fennálló törvények értelmében művi beavatkozás csak klinikai indikáció alapján történhet. Ez az elmélet. A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy

majdnem minden terhes nő szabadulni igyekszik magzatától.

Egy rendőrségi statisztikai kimutatás szerint az abortusok száma egy év alatt tíz százalék emelkedést mutat, a valóságban azonban ez a szám jóval nagyobb, hiszen a rendőrség a balul végződő abortusoknak is csak egy kis hányadáról szerez tudomást.

Annak, hogy rengeteg abortus halállal végződik, leg-

főbb okozója a műtét tiltott volta és a hozzá nem értés.

A terhes nő nem mer orvoshoz menni, felkeres egy bábát és kész a baj. De orvosoknál is gyakran történik művi hiba. Egyrészt azért, mert az orvosnyomor következtében fiatal, tapasztalatlan orvosok is vállalkoznak műtétre, másrészt pedig, hogy tanujuk ne legyen, egyedül hajtják végre az operációt s a legkisebb komplikáció esetén kapkodni kezdenek, ami könnyen végzetessé válhat. Hibás a páciens is, aki szolidáris az orvossal, titkolja baját s csak akkor fedi fel, mikor már menthetetlen.

Nincs operáció, amelyhez a szaktudáson felül annyi ösztönösség és a figyelem olyan feszültsége szükséges, mint amelyet az abortus megkiván.

Az orvos operáció közben nem lát, nem hall, csak tapint. Régi nőgyógyászati könyvek a mutatóujj körmére rajzolt szemmel ábrázolják a nőorvost. A nőorvos szemé valóban a mutatóujj, amelynek a küretkanál egyik végén a legapróbb rezzenésekre éberen tudnia kell, mi történik a kanál másik végén. A legkisebb figyelmetlenség, vagy egy milliméternyi tévedés és a kanál átfúrja a méhfalat. Akkor a páciensnek vége.

A gyakorlott és szakértő orvos öt perc alatt elvégzi az operációt.

Első perc: az orvos bemosak- szik. Sterilizál. Majd altat,

vagy helyileg érzéstelenít. Második perc: a méhszáj tágítása milliméterenként vastagodó műszerekkel, az ú. n. Hegár-tágítókkal. További két perc: a tulajdonképpeni műtét. A küretkanalat bevezeti a méhbe. Ez a kanál negyven centiméter hosszú műszer, vége kanálszerűen görbül s egyik szé-

le beretvaélesre van fenne. A kanál keresi meg és kaparja le a méhfalról a magzatot. Az aktust befejezi a tamponozás a vérzés ellen. Utána a fiatal terhes nő saját lábán is eltávolozhat.

A kontárnál ez a művelet másfél óráig is eltarthat. Előfordul a kontárnál, hogy kiküretezi a

nőt és nem veszi észre, hogy a magzat méhen kívül van. Két hét múlva azután jönnek a leg súlyosabb bajok. Másik gyakori eset, amikor a kaparás után is tovább fenmarad a terhesség. Ez az az eset, amelyről azt mondja az orvos, hogy a magzat ott gubbaszt egy sarokban és nevet. Nevet a kézen, amely elkerülte, de utána felvette a — honoráriumot.

Elég volt a Ferenci Károly-féle Városi Színházból!

Nem múlik el olyan nap, hogy a lapok meg ne emlékeznének a Városi Színház valamilyen legújabb vagy legeslegújabb bajáról, hogy ne regisztrálnák, hogy ma ez vagy az a küldöttség járt ennél vagy annál a tanácsnoknál, egyszóval nem múlik el olyan nap, hogy reggelire, villásreggelire, ebédre, uzsonnára vagy vacsorára

ne traktálnák a publikumot a szerencsétlen sorsú Tisza Kálmán téri Amfiteátrum influenzájával, vakbélgyulladásával, vagy ép aznapi közlekedési balesetével!

Az egész város mosolygott volna, ha volna ebben a városban még valakinek kedve mosolyogni, azon, amikor szezon kezdetén kiderült, hogy a Városi Színház azért nem tud megnyitni, mert

Ferenci Károly nem tudja a város által kikötött 15.000 pengő készpénz biztosítékot letétbehelyezni!

Valóban, micsoda operett! Egy több ezer személyes befogadóképességű színház, amelynek opera- és operettszemélyzete, zenekara, rendezői és karmesteri, színészi és műszaki személyzete van, amelynek tehát komoly esetben százazres tőkék felett kellene rendelkeznie,

ha egy komoly vállalkozásnak illuzióját akar-ná kelteni — tizenötezer pengőn megakad, felbukik és feltérdre esik, mielőtt még egyetlen lépést megtehetett volna.

A tizenötezer pengő dolga aztán nagy-nehezen rendeződött valahogy. De alig néhány nappal a nyitás után a tengeri kígyó a lapokban újra megjelent: egy legújabb küldöttség a városházán, mert a személyzetnek ez vagy az a része nem tudja a pénzét megkapni Ferencitől. A válasz: hogy

„Ferenczi a kauciójából hatezer pengőt visszavont!”

Mi ez? Beteszi a kauciót, visszaveszi, be-

teszi, kiveszi, elmegy, kiteszi, beveszi, nem megy el? Ki érti ezt?

Szerettünk volna tisztán látni ezekben a kérdésekben, éppen ezért felkerestük Ferenci Károlyt, hogy módot és alkalmat nyujtsunk neki arra, hogy végre, valahol, világosan és tisztán elmondhassa tőviről hegyire, hogy miről van hát szó a Városi Színház körül? Ferenci Károlyt azonban, sajnos, nem találtuk olyan idegállapotban, amely alkalmas lett volna arra, hogy nyugodt és nyílt kérdésekre, nyugodtan és nyíltan válaszoljon. A Városi Színház nyilván jobb sorsra érdemes igazgatója csupán annak kijelentésére szorítkozott, hogy ő senkinek semmiről nem nyilatkozik és mindenkit bíróság elé állít, aki még csak a nevét is írtja:

— Nem nyilatkozom sem multról, sem jelenről, sem jövőről, sem gazdasági viszonyokról, sem művészeti dolgokról! Az Estet bíróság elé állítom, az urak is írhatnak rólam, amit akarnak, mindenkit bíróság elé állítok, aki velem foglalkozni mer . . .

Fájdalom, ez nem egészen eddig van. Az ezernyi bajoktól meggyötört, agyonstrapált publikumot vég nélkül irítálgják és bosszantják a Városi Színház örökös problémái, gyűlései, herce-hurcái s bizonyára igen közel járunk az igazsághoz, ha ama véleményünknek adunk kifejezést, hogy

a Városi Színház tengeri kígyójának egyszer és mindenkorra el kell tűnnie a lapok hasábjairól.

sajnos, még Ferenci Károly után is... Amúgy sem tudjuk, hogy milyen rejtélyes összekötetések révén sikerült eddig is újabb és újabb kámforinjekciókkal meghosszabbítani a színházigazgatói életét . . .

Tessék a Városi Színháznál haladéktalanul végleges rendet csinálni, kiadni valakinek, akinek van pénze rá, vagy becsukni s más célokra felhasználni, de ez az örökös szájköcsök, ostoba és hiábavaló nyavalygás igazán nem mehet már tovább!

PESTI TÖRTÉNETEK

I. A BANKÁR ÉS A KÖLTŐ

Ketten szerették az asszonyt, aki szerény volt, karcsú volt és akinek ébenfekete volt a haja. Ketten szerették: a bankár és a költő. A bankár ismert pesti bankár volt, nagy kártyacsatákkal, inflációs üzletek és szerelmek foltjaival a multjában. A költő ismert pesti költő volt, szabályos írói multtal. Csak a nő nem ismerte senki, aki vidékről jött s akinek olyan szemek voltak, mint az őzikéknek és melleleg olyan sudár volt, mint a fiatal jegenyék.

Oh! a bankár, aki már ötvenéves volt, tudta, hogy semmi a pénz és semmi a női test, ami többnyire elérhető pénzzel, — de minden a lélek. Oh! ő tudta, hogy minden a lélek és a lelket kereste, szemben Anatole France-al, aki azt mondotta, hogy nincs lélek, csak olyan asszonyi testek vannak, amelyeknek lelkük van. S minthogy az asszony lírai kedélyű volt, mondhatnám lírai lélek, ezt a költői lelket akarta megfogni a bankár és úgy érezte, hogy erre legalkalmasabb eszköz a vers. S minthogy okos ember volt, aki tudta, hogy a vershez nem elég az ihlet, amivel lehet alaptökéket emelni, skripseket vágni, tizenegyet ütni a bakkon, s más szép dolgokat lehet művelni, de egyedül ihlettel verset írni még nem lehet, — elhatározta, hogy a verset készen fogja venni, mint egy képet, egy részvénytársasági keretet, autót, vagy bármit. Elindult tehát egy költőt keresni.

Előbb az ismert körüti kávéházat kereste fel, ahol egyszer Bródy Sándort mutatták meg neki messziről. Itt nagy hajlongással fogadták az ismert bankárt, de amikor egy költőt rendelt, szájatva bámultak rá. Költő nem volt a kávéházban, csak egy öreg pincér emlékezett, hogy volt itt valaha egy Reisz nevű főpincér, aki többezer kávé hitelezett ki költőknek, akik akkoriban csapatostól járta a kávéházba. De hála Istennek azok az idők már elmúltak.

A bankár azonban nem nyugodott és elment az írók klubjába is, ahol több költő volt, de részben lapszerkesztők, részben nyugalmazott miniszteri tanácsosok, részben kormányfőtanácsosok, akiknek méltóságát ilyen kéréssel zavarni nem lehetett. Volt ott még egy cím- és rangélküli költő, az igaziakból, akinek azonban éppen volt öt pengője és így természetesen nem volt abban a kellemetlen helyzetben, hogy bármilyen bankárral tárgyalni legyen kénytelen. Így kereste Pesten a bankár a költőt.

De beszéljünk arról a Költőről is, aki szintén szerette az asszonyt és nagy szomjúsággal kívánta. Ez a Költő már sok asszonyt szeretett és sok asszonyhoz írt verseket és tudta, hogy az ilyen versekkel el lehet érni a nő lelkét, de a testét soha, mert ehhez selymek, ékszerek és más földi javak szükségesek. Idősebb költők oktat-

ták őt erre, akik még Vajda Jánossal fogtak kezdet. De ő maga is tudta, hogy a nők szívesen vették verseit, de mindig más, rendszerint gazdag urakat szerettek, s neki legfeljebb a bánat maradt. No meg verseinek az a különös íze és jellege, mely egyébként költészetének sajátja volt. Most tehát elhatározta, hogy pénzt fog szerezni, üzleteket fog kötni, csalni és rabolni fog, de megszerzi magának azt az asszonyt, akiről úgy érezte, hogy minden csak érte van és mindent, egész életét csak erre a szerelemre tartogatta. És csodálatosképpen a költő gyarapodott, üzleteket kötött, nagy léleményességgel gyűjtötte a pénzt, vásárolt ékszereket, selymeket és mint mondani szokták, mindezt szerelmesének lábai elé rakta ugyanakkor, amikor a bankár verseket olvasott, nemesveretű, igazi verseket annak az asszonynak, akit ketten imádtak: a költő és a bankár.

És a nő mindkettőnek külön-külön ugyanazt mondotta:

— Én tudom, hogy senki engem így nem fog soha szeretni, mint maga és boldogtalan vagyok, hogy ezt viszonzni nem tudom.

Eközben a bankár elhanyagolta üzleteit, Baudlairét, Farkas Imrét, Verlainet, Paul Valéryt, Szép Ernőt és Kassák Lajost olvasta, s kétségbeesésében már megpróbálkozott azzal is, hogy verset írjon. Soványodott és átszellenné vált, kezdte észrevenni a hold rejtélyes változatait, s különös éjszakákon a házak furcsa szilüetjeit figyelte. Kereste a költőt, akit végre megtalált.

A költő akkor már a „Hakni” asztaltársaság tagja volt, s komoly összegért a legforróbb lírai verseket szállította a bankárnak. Gyorsan megállapodtak. Ezek voltak akkor a kontinens legjobban fizetett lírai versei és ezek voltak azok a versek, amelyeket a bankár esténként felolvasott annak az asszonynak, akit mint tudjuk, ketten szerettek, a költő és a bankár.

És miközben a bankár tönkrement és a költő gyarapodott, az asszony már szeretett valakit, egy harmadikat, mint ahogy az a pesti mesékből ismeretes. A harmadik a Tanganyika-bár karcsú parkettáncosa volt, könnyed és vidám fickó, akiben volt valami a sofórból, volt valami a katonatisztból, mindig könnyed volt és mindig tudta a legújabb vicceket, nem volt pénze, nem írt verseket, de táncolni tudott és megette az asszony szerény vacsoráit, elvette ékszereit és a verseket összetépte.

Zsidók a Nemzeti Kaszinóban?

— Mozgalom a haldokló kaszinó talpraállításáért —

Az öreg, korhadtnak látszó Nemzeti Kaszinóban új szelek fujdogálnak. A kaszinó válságos óráit éli.

— *A tönk szélén állunk* — mondotta a minap egy mágnes — és attól félünk, hogy be kell zárni a kaszinót, pedig erre csak akkor volt példa, amikor a románok itt jártak Budapesten.

A Nemzeti Kaszinó valóban válságos óráit éli és a késő délutáni órákat kivéve, csaknem teljesen néptelen. A tagdíjat, amely évi 250 pengő, januárban kell fizetni. Most novemberben, még mindig harminc kaszinótag nevében kifüggesztve a hirdetőmeny. Ők még nem fizettek tagdíjat. Régebben ez lehetetlenség lett volna... Oh borzalom, sőt oh hochzalom... Nincs még másfél éve, hogy az esti chemineknél a minimális differencia 15—20.000 pengő volt. De nyertek és vesztek nagyobb összegeket is az urak. Volt úgy, hogy három, négy asztalnál chemineztek. Közel másfél éve nem terítették cheminehez a kaszinóban. Meg-

szűnt a póker is. A póker tradíció volt a kaszinóban, igazi arisztokrata játék, ezen a játékon is súlyos százezresek cseréltek gazdát. Hol vannak azok az idők, mikor a bécsi jockeyclub tagjai lerándultak Pestre egy kis ecartera.

Tavaly még harminc- és ötvenfilléres bridgepartiek is voltak, ezzel szemben ma egyféle kártyajáték megy: a kétfilléres bridge. Néhány hét óta új játékosok járnak föl a kaszinóba: a volt kormány tagjai. Nagyon gyakran megjelenik gróf Bethlen István és gróf Klebelsberg Kuno. Ők is tagjai a kétfilléres bridgepartieknek. Eljár Károlyi Gyula gróf is, aki uszonnára megiszik négy korsó sört.

A Nemzeti Kaszinó fiatalabb tagjai között most mozgalom indult meg abban az irányban, hogy a tagfelvételek merevségén enyhítsenek. Még a mai súlyos világban is akad néhány előkelő úr (nem mágnes!), aki boldog lenne, ha tagja lehetne a Nemzeti Kaszinónak, de nem is

meri kérvényezni felvételét, mert tudja, hogy föltétlenül visszautasítanák.

— *A stockot kell bővíteni* — hangoztatják a kaszinóban — új tagokat szerezni, szabadabb levegőt bocsátani a dohos falak közé és akkor minden rendben lesz. Nem látjuk be, hogy néhány igazán finom zsidó mágnes miért ne lehetne felvenni a Nemzeti Kaszinóba? Eddig ha velük akartunk találkozni és kártyázni: el kellett járnunk a Nemzeti Clubba. Miért ne jöhetnének ők a kaszinóba? Természetesen megválogatva azokat, akiket felvesszünk.

A mozgalom egyre erősebb és azok, akik a Nemzeti Kaszinó ügyeit ismerik, biztosra veszik, hogy néhány hónapon belül a kaszinó kinyílik olyan urak előtt, akik néhány évet adnának, életükből ezért a megtiszteltetésért. Hát néhány évet nem kell majd áldozniok, de a fölvételi díj körül föltétlenül szorgoskodniok illik majd.

Barcelona, Páris, Moszkva és hat amerikai hír

BARCELONA, ahol jelenleg tombol a terror, e pillanatban Európa legveszedelmesebb városa. A terrort arrafelé „pisztolerizmus“-nak nevezik. A pisztoleristák sofőrsapkát viselnek.

KINA TIZÉVES TERVET KÉSZIT. A kínaiak nem hagyják lepipálni magukat. A szovjet piatiletka sikerének láttára most rádúpláznak az oroszokra a kínaiak s egy tizéves gazdasági tervet akarnak készíteni, amelynek horribilis hatása és következménye lehet az egész világ gazdasági berendezésére. A fogunkat már most fenhetjük egy kedélyes rizsdömpingre.

PARIZSBAN egy gégeorvos készüléket talált fel, amelynek segítségével a hangot látni lehet. Betegek és énekesek kezelésére kiválóan alkalmas.

A „**BEZBOZSNIK**“ (Atheista) című szovjetlap felhívja a hatóságok figyelmét a rendházaikból kikérgetett szervezetekre, akik nomád életet élnek, erdőkben rejtőzködnek s faluról-falura járva, izzó-antibolszevista propagandát fejtenek ki a föld népe közt.

AMERIKÁBAN most tették közzé a legutóbbi népszámlálási adatokat. A születések száma ha-

nyatlik, a férfiakosság 34%-a nőtlen, 100 nőre 102 és fél férfi jut. Az európai statisztikához mérve, nálunk egy-két növel több jut 100 férfira; a fogyókúra korában ez alig tesz ki néhány kilót, de ez a pár kiló nődifferencia is elég ahhoz, hogy az amerikai nőknek azokat az előnyöket biztosítsa, amelyeket élveznek: jelenleg több, mint ötezer férfi ül börtönben felesége hamis esküje következtében.

2.

A megélhetés oly óriási tömegekben kergeti az amerikai lakosságot a faluról a városokba és onnan vissza, továbbá egyik városból a másikba, és ezt a helyváltoztatást az autó fejlődése annyira megkönnyíti, hogy a statisztika szerint Amerika lakosságát bizvást nomád népnek lehet tekinteni.

3.

Az emberek mindenhol egyformák. A rettenetes tőzsde- és bankkrach után most Amerikában is föllépett az öngyilkossági járvány.

4.

Rendes körülmények közt az amerikai képviselőválasztásoknak nincs különösebb fontosságuk, ha csak nem esnek egybe aelnökválasztással vagy a szená-

tus megújításával. Az utolsó időközi választáson „bejött“ Mr. Hart demokrata, aki sztárrá nőtt ki magát, mert a demokraták párt általa jutott egy szavazattal többségbe a képviselőházban a köztársasági párttal szemben. A köztársasági párt tudvalevőleg Hoover partja és az elnök helyzete ennek következtében annyira megingott, hogy politikáját a legsúlyosabb válság fenyegeti.

5.

Nálunk csaknem ismeretlen név a Volstead-é. Amerikában nincs, aki ezt a nevet ne ismerné. A róla elnevezett törvény állandó forrongásban tartja az amerikai közvéleményt. A Volstead-törvény t. i. azonos a szesztilalmi-törvényvel. A törvény 18-ik szakasza még a szénavas italokat is szigorúan tiltja. A legfelsőbb törvényszék legutóbbi döntése véglegesítette ezt az anomáliát, ami jogi félremagyarázásból eredt. Jelenleg kongresszus ül össze Amerikában, amely a törvénytelennek tartott törvény visszavonását tűzte napirendjére.

6.

Egy amerikai milliomos leánya egy taxisofőrhez ment férjhez. Most beadta ellene a válópárt. Keresetében 200.000 dollárt követel vissza férjétől. Csodálatos naívság.

GELLÉRI ANDOR ENDRE:

ANYÓ, A SZATYORRAL

nyolcvanötödik

Sietnem kellett. Óbudán jártam. De olyan ósdi uccába kerültem, ahol csak az egyik oldalon fut egy keskeny járdaszegély: ezekről az uccákról mondják — elől megy a sváb, utána a felesége. Ketten együtt nem férnek el. Azonkívül pocsek egy sár volt. S a látamon véletlenül új cipő.

No, gondoltam, mikor megláttam egy vénasszonyt magam előtt ballagni, most aztán kintartás, kintartás. Talán voltam egy harminc méterre tőle, de máris kivettem: a lehető legvénebbek közül való, kétrét hajolt, bot az egyik kezében, a másikban pedig puha fekete szatyor. Ismerem az ilyen véneket. Sápadtak, fogatlanok, erőtlének s picire szűkült, félénk szemecskéik vannak. Söhajtvá kelnek-járnak; az ember kiforgatná nekik az utolsó fillért is a zsebéből. Ha például ennek szorosan a sarkába fogok lépdelni, szinte üzöm, anélkül, hogy szólnék hozzá: megretten majd és képes ijedtében ő lelépni a sárba. S az ilyen vénasszonyok cipője: elől egy kis talpacska, középen valami ötrétes papírbetét, aztán úgy, a sarka felé szétáll a kettős talp és a sarkok teljesen elkopva. Oldalt pedig a sok tűzéstől már nem fog a bőr: s a susztercérna mellett lefolyik a víz.

Közeledtem. De most az anyó megállt és valamit művelt. A szatyort letette a földre, a fogóján keresztüldugta a horgos botját, aztán így megakasztva a terhét újra nekiindult. Az anyón viseltes, szürke férfikabát volt. S a szemeim megvillantak. A szívem is megdobbant. Mi az, mi az ördögöt visz ez az anyó — mert amint ment, mendegélt, egyszerre a háta véres kezdett lenni, s amint óvatosan közeledtem hozzá: láttam, hogy terjed mint tinta az itatóson az anyó kabátján a vérfolt. Már a szoknyájára kezdett lefolyni, sőt nagy vérnyomokat hagyott maga után.

Az ember, ha vért lát, mindig elborzad, rögtön detektív lesz, kíváncsi, miféle vér ez, honnan jön. Milyen más szavak juthatnának az eszébe minthogy: gyilkosság, vagy ő maga vérezik.

— Neni! — kiáltottam rekedten.

Nagyon összerezzent, egész vénségével együtt megijedt az anyó. S az arca: sárgás, hegyes xllú, fogatlanságtól besüppedt ajkú, ráncoktól hálózott szemű; mindez ellenszenvenessé tette előttem.

— Mitől véres a háta? — mondtam neki féloldalt nézve rá.

Pityeregni kezdett, majd (ez egészen furcsán hatott rám) leguggolt a maga óvatos mozdulataival, leengedte a szatyort a hátáról, aztán az egyik kezével a hátához nyúlt és ijedten ta-

pogatta végig. S megnézte előttem az ujjait. Véresek voltak.

No, gondoltam, elfogtam valami gyilkost. Ej, éppen nekem kellett ilyesmire rájónnom. Legszívesebben elfutnék, idehívnék valami rendőrt, intézze az el.

— Hát, mondom, mit visz abban a szatyorban?

Pislog s nagyokat sóhajt.

— No mondja már.

— Hát vért viszek, nagyságos úr.

— Oszti milyen vért?

— A vágóhídról.

Egyszerre másfelé fordult az érdeklődésem. Tehát nem gyilkosság, a szatyortan nincs elvágott nyakú férfi, vagy nőfej... hanem vér a vágóhídról.

— És minek viszi?

Nem erre felelt: — Nemcsak én hozom, ha tetszik itt járni, jönnek majd többen is ilyent vénasszonyok meg kisgyerekek.

Már élénkebb lett, beszédesebb, látta, hogy panaszkodhat nekem. Én meg szinte kisürgettem belőle a panaszt.

— Ne haragudjon néni, de mutassa meg nekem azt a vért.

Valahogy ezt nem akarta. Aztán mégis lehúzta azt a fekete rongyot, amivel le volt takarva egy lábas. Kék, pattogott zománcú lábas volt. S most, hogy leemelte a fedőjét: szinte színiig volt töltve félig alvadt vérrel. Piros, már kissé sötétszínű vérrel.

Szerettem volna, ha gyorsan letakarja, de nem: úgy tartotta el azt a fődöt, mint a bűvész, aki titokról veszi le a fátyolt.

— Tetszik látni, öt liter. Nincs nagyobb lábasunk, Pedig ha megsütjük, alig marad a negyede.

— Hát sütni viszi, kalács lesz belőle?

— Kalács, kalács — bólogatja —, csak egy kicsit sós kalács. Tetszik tudni, már hajnal kettőkör indultam érte. Így jutottam ki ötré a közvágóhídra. Hogy ott mennyire bögnék, rinak azok az állatok — megborzad —, az ember odaadja a lábasát és jól telemerik. Egészen meleg lesz tőle a lábas. Aztán jövőgelek vele haza és délre megsütjük. Semmibe se kerül, csak hat órai gyalogútba és megebédélünk belőle öten.

— Ha itt maradna a nagyságos úr, összelátalkozna a vén Tamásinéval. Az még nagyobb lábassal hoz, pedig csak egyedül él. Hanem olyan apró pogácsákra szaggatja, ha kisütötte és két fillérével árulja őket. Vagy ha ideje engedné és eljönne egyszer a téglagyár elé hajnalban, láthatná, mennyien indulunk... egyik a másik után.

Megyek mögöttem s csak hallgatom, hogyan

kelepeli el élete sorát, azt, hogy nem keres vagy kétszáz ember semmit, mert a gyár már leállt. De a súlyos szavak közben is vigabban megy az anyó, mert már én fogom kezemben a szatyrát. Ugy szabadkozott, nem akarta engedni, féltette a ruhámat — de nekem meg jólesett vinnem az anyó véres szatyrát,

S mikor az uccavégen elváltunk: egy pillanatra megkísértett, hogy nekidülök a saroknak és bevárom a karaván tagjait. Megpihentetem őket magamnál egy percre, megvárom azt a vén Tamásiné, aki már boltot is nyitott az ötliteres fazekára föl. Meg én, a mezítlábas kisfiúkat ebben a sáros novemberben s megkérdezem tőlük: Mi lesz belőled fiam?...

Uri kisfiúkat hallottam már felelni erre:

Ha mindent bezárnak, miért ne zárják be a mozikat is?

Budapesten nyolcvannégy működő mozi van és ebben a nyolcvannégy moziban ezernél több alkalmazott. A mozikkal együtt élő szakmák — kölcsönzők, laboratóriumok, képviselőket, szállítótársaságok — alkalmazottainak száma további ezret tesz ki.

Ez a kétezer ember és Budapest száz-ezer főnyi mozipublikuma három hét múlva zárva fogja találni a mozgósínházak nagyrészének kapuit:

a legtöbb mozi ugyanis be fog zárni a filmhiány miatt.

Miért?

A filmeket valutával kell fizetni és a magyar filmkereskedők a devizakorlátozások miatt valutához jutni nem tudnak. Akadtak egyesek ugyan, akiknek volt pénzük és mer-

miniszter, orvos, pilóta, katona...

Hanem te csöpp, te sápadt mit mondasz, apró fazekadat cipelve?

De sietnem kellett. Pénzről volt szó és időre ott kellett lennem. Így aztán ezt a vágyamat, hogy részt vegyek a szegények sivar lakomáján s megkóstoljam eledelüket, lássam, mint szedi a vén Tamásiné a két filléret a kis fekete pogácsákért — elcsendesítettem.

De az egyjártú uccákat is elkerültem, mert ha itt vérvívő öreganyóval volt találkozásom, amott az a zilált ember ki tudja mit cipel. Legjobb sietni és senkire nem nézni, mert az uccák olyan csodálatosak és fájdalmasak s úgy feltartják az ember szívét és szánalmát.

szük a zúgforgalomban venni valutát és briliánst — a nagy többség azonban képtelen kiváltani a vámon fekvő filmtekerceket, amelyekért dollárt vagy márkát kellene fizetniük. A Nemzeti Bank filmbehozatalra nem ad ki valutát, a kereskedelmi minisztérium sem hajlandó segíteni a filmesek baján, sőt akadt olyan közfunkcionárius is, aki a kérésre kérdéssel válaszolt:

— Ha mindent bezárnak, miért ne zárják be a mozikat is? ...

A valutáris nehézségek csak az önálló magyar filmkereskedőket sújtják, míg a nagy külföldi cégek magyarországi fióktelepei változatlanul megkapják Amerikából és Berlinből filmjeiket — hitelbe. Ez a filmmennyiség azonban csak arra elegendő, hogy a külföldi érdekeltségekkel összeköttetésben álló nagy mozikat, az Ufát, a Rádiust, az Urániát táplálja, míg azoknak a moziknak, amelyek önállóan vagy a hazai filmkereskedőktől szereztek be filmjeiket: *már karácsonyra nem lesz filmjük!*

Persze a Budapesten letelepült külföldi filmgyárak fiókjainak is megvan a maguk gondja: *nem küldhetnek pénzt az anyavállalatoknak.*

Három nagy fióknak, a Paramountnak, a Metronak és az Ufának egyenként több mint félmilliója hever gyümölcsötlenül Pesten

és hetek óta tanácskoznak azon, hogy mibe fektessék a körforgásából kirekesztett pénzt. Házvételre és filmgyártásra gondolnak...

Hyppolit, a lakáj (Magyar hangosfilm a Forumban és Rádibusban)

Az első magyar hangosfilm, a Kék Bálvány balsikere után a „pesti” egy kézlegyintéssel in-

tézte el a magyar hangosfilm-gyártást. Kicsit restelte, kicsit talentumos magyar hangosfilm-unka és megállapította, hogy met.

Pesten nem tudnak hangosfilmet csinálni. Ez a megállapítása azonban csak péntekig volt érvényben, mert ezen a napon be-

Ez a film: *Hyppolit, a lakáj*. Irták Zágón István és Nóti Károly. Pesti emberek pesti története, ötletes, kedves, mulatságos

— néhol egyenesen zseniális. A zene *Eisemanné*, jó, de kicsit szürke. A főszereplők közül magasan kiemelkedik *Kabos Gyula*, aki kedvesebb és tehetségesebb, mint egy tucat német filmkómi-kus együttvéve. *Gózon* szintén kitünő, kár, hogy nem nagyobb a szerepe. *Jávor*, *Góth* korrektek, *Szenes* mulatságos. A kisebb szereplők, *Gárdonyi*, *Bársony*, *Sárosy* (remek figura!), *Herczegh*, *Maklár*, *Pázmán* tökéletesek. A férfifőszereplő *Csורת Gyula*, akinek az alakjára ez a szerep nem százszázalékosan illik. A nők közül *Erdélyi Mici* nagy meglepetés: valódi hangosfilm-prima-donna. (Néhol rosszul van világítva.) *Fenyvessy Éva* helyenként unalmas. *Haraszi Mici* és *Simón Marcsa* kedves és jó szín-ek a filmben.

A rendező szintén magyar fiú: *Székely István*. Kitünően érti mesterségét; főerélye a sehol sem szünő, friss tempó, a vígjáték-stílus főkelléke. Sehol sem banális, utálja a sablont és tele van új filmötletekkel. (Jó volna véglegesen hazahozatni.) *Angyal László*, a zenei rendező precíz és izléses. Az operatőr, *Eiben István* nagy tehetség, munkája tiszta és kitünően népszerű.

Egyszóval — nagy, nagy siker.

★

Még két ilyen film, és a magyar hangosfilmgyártás véglegesen „befutott”. Akkor aztán jöhet bármi, bármilyen nagy külföldi film — a magyar közönség csak magyar filmre lesz kíváncsi.

Igy is volna természetes.

BABUL, A NŐK BARÁTJA. (Antal-film, a Royal Apollóban.) Francia munka, tehát: új szellem, friss ötlet és pezsgő vidámság ez a film. Érdekes, hogy a hangosfilm megszokott sablonjait a francia producerek kezdik el döntetni és émelygős szirup helyett üde forrásvizet. — esetleg étvágycsináló aperitif-et nyújtanak. *Babul*, a nők barátja vidám, élelmes, sodródó párisi fiatalember, aki remekül boxol, elsőrangúan futballozik, semmit sem csinál alapjában véve, de mégis nagyszerűen él. Egy re-

mek francia fiú, *Milton Georges* játssza a Dénes Oszkár-szerű szerepet, kitoró temperamentummal, fegyelmezett ökonómiával és gall izléssel. A többi — számkra névtelen — szereplő is elsőrangú.

ELSZABADULT AFRIKA. (Warner—First-film.) Ebben a szezonban az úgynevezett expedíciós filmeknek volt a legnagyobb sikerük. A sort az ember-evők filmje kezdte meg, folytatódott a *Rangon* keresztül a csúcspontra, a *Trader Horn*-ig. Ezek a filmek nem tisztán földrajzi, természetrajzi és folklorisztikai érdekességeket mutattak meg a közönségnek, hanem úgynevezett „cselekménnyel” is élénkítették a képet. A legújabb expedíciós filmnek, az *Elszabadult Afriká*-nak nincs szüksége ilyen élénkítésre, mert maga az ügy, amelyről szól, érdekesebb és izgalmasabb minden regénynél. Főleg Afrika vad négereinek életéről, minden napjáról, annak minden eseményéről és eseménytelenségéről szól ez a film, olyan megkapó élethűséggel, amire csak a felvevőgép lencséje és a mikrofon membránja képes. Meglopja a technika a négerek pillanatnyi szerelmi hevülését és a kis fekete gyerek önfeledt kacagását, nincs már távolság és nincs már fantasztikum, mert minden rejtelmével és szörnyű ösiségével előttünk áll a légsötétebb világ-rész: *Afrika*. Ebben a filmben nincs egy szemernyi hazugság és egy méternyi trükk: igazi, igazi film. A néző ott él Afrikában, állatsodák és emberállatok között, velük szívja a néhol balzsamos, néhol dögleletes levegőt. Az *Elszabadult Afriká*-hoz *Fodor Sándor* okos és izléses magyar kíséző szöveget írt, melyet egy budapesti filmlaboratórium (Kovács és Faludi) meglepő tökéletességgel vett fel, úgy hogy a film végig magyarul beszél. A *Kamara* filmszínház csütörtöki premierjén az *Elszabadult Afrika* négen és kivételesen tapasztalt intenzív sikert aratott.

A WARNER—FIRST magyar igazgatójának, *Engel* Fülöpnek volt a legnagyobb fizetése az összes pesti filmvállalati igazgatók között. Most, hogy az általa-

nos gazdasági depresszió Amerikában is bekövetkezett, a Warner le akarta az igazgató fizetését szállítani. Engel a redukción nem fogadta el és felvévén nagyon jelentős végkielégítést — saját filmkölcsonzót alapított és már vásárolt is öt nagy hangosfilmet Németországban.

(*) **CAIN.** Két francia utazó két esztendeig élt a polynéziai szigettenger egyik legjelentéktelenebb pontján a benszülöttek között és erről a két évről „film-napló”-t készítettek. Írott napló helyett hangosfilm-napló — teljesen beillik ebbe a korba. A filmnapló címe: *Cain* és a külföldi nagy városokban már bemutatásra is került, nagy sikerrel.

(*) **URSULA PAROTT** hangosfilmet is írt „Exfeleség” című regényéből. A film ez év szeptemberében készült el, Amerikában már be is mutatták. Első európai premierje valószínűleg Budapesten lesz.

(*) **FEJŐS PÁL PARISBAN** rendez, ahol első filmjét a *Braunberger—Richebő* koncert számára készítette. A film címe: *L'arriviste*, főszerepét a híres *Spinelly* játssza.

(*) **AZ „ELSZABADULT AFRIKA”** és „HYPPOLIT” filmkópiáit és filmlaboratóriumi munkáit *Kovács és Faludi* filmgyár (Zugló, Gyarmat ucca) készítette.

A PAPAGÁJ

szenzációs novemberi műsora

„Régi pesti éjszakák”
nagy revü két részben.

Ujszerű kacagató színjáték. Főszereplők: *Sándor Stefi*, *Viola Giza*, *Sziklay József*, *Szentiványi, Komlós, Horti, Erczkövi, Fodor, Solymossy stb és 15 artista*

Kezdeté fél 12 órakor.

Belépődij nincs.

JEFIM SOSULJA:

Százezer ember a vésztörvénytől!

Vér Andor fordítása az eredeti oroszából —

(3)

10. A rendes kerékvágásban

Kinyíltak a kapuk és az ablakok. Émleri hangok hallátszottak. Nevetés, ének, zene. Kövér-
-uoz v qejea qojuozssasi gorát. Reggeltől éjfélig gramofonok recsegték. Hegedűk és klarinétok ujjongtak. Este a férfiak ingujjban kiültek a balkonokra, keresztberakták a lábaikat és arcukról sugárzott a boldogság. A város forgalma hatalmasan fellendült. Fiatalemberek robotgattak motor-kerékpárjuk kosarában menyasszonyaikkal. Az autósziirénák szünet nélkül sivitottak. Senki se félt többé az uccán járkálni. A cukrászdák zsúfolásig tömve voltak. A rövidáruüzletek óriási mennyiségű tükröt adtak el. Az emberek nem győztek elég tükröt vásárolni, hogy folyton magukat nézegessék benne. A portréfestőket és fotografusokat túhalmazták megrendelésekkel.

Az önbizalom és önszeretet érzése elhatalmasodott az embereken. Egymás között állandóan veszekedtek, vitatkoztak és élcelődtek. Léptenyomon hallani lehetett effajta beszélgetéseket:

— No barátom, magát is csak véletlenül hagyták élethen. Látszik, hogy a Végső Eltökélt-ség Kollégiuma nagyon felületesen dolgozott.

— A lehető legfelületesebben, ha ilyen alakik, mint kegyed, még élnek.

Ezek a csipkelődések azonban hamar megszüntek. Az emberek inkább a gyomrukra fektették a fősúlyt. Jókat ettek és ittak s időnként nagy lakomákat csaptak. Télen meleg flanel alsóruhát viseltek s általában gondosan vigyáztak az egészségükre.

A Legnagyobb Gyöngédség Kollégiumának tagjai lelkiismeretesen látogatták a lakosokat, akik bőbeszédűen számoltak be hogylétük felől.

— Látják, uraim — mondották elégedetten dörzsölve kezeiket —, tegnap megmértem magamat s hálstennek újra híztam négy kilót.

Mások súlyos panásszal fordultak a bizottsági tagokhoz:

— Tegnap sietős dolgom volt valahol, villamosra szálltam s képzeljék, minden ülőhely el volt foglalva. Feleséggemmel együtt kénytelen voltam az egész utat végigállni. Szép kis gazdálkodás! Sajnos, a mult részím nagyon sok fölösleges embert hagyott meg.

Még egy panasz:

Az előző részek tartalma: A Végső Eltökélt-ség Kollégiuma plakátokon közhírré teszi, hogy minden embert megvizsgálják és a feleslegesnek talált polgárok kötelesek 24 órán belül az életből önként távoznunk. A feleslegesekről jegyzőkönyveket vesznek fel. A kollégium elnökét, Akot kétségek gyötrik, hogy igazságos-e a feleslegeseket kiirtani. Egy napon Ak eltűnik, mire a kollégiumban megáll a munka. Pánik tör ki, melynek hatása alatt a kollégium plakátokon kihirdeti, hogy a Legnagyobb Gyöngédség Kollégiumává alakul át.

— Tessék feljegyezni, hogy sem a mult szerdán, sem csütörtökön nem grtaulált nekem senki ahhoz a tényhez, hogy élek. Enyhén szólva, ez szemtelenség.

11. Befejezés

Az irodában épp olyan tempóban folyt a munka, mint azelőtt. A hivatalnokok reggeltől

késő estig görnyedtek az íróasztalok fölött. A rózsaszínű szekrény megtelt az öröm jegyzőkönyveivel, melyek pontosan és gondosan örökítették meg a születésnapokat, esküvőket, keresztelőket, bankettekét, szerelmi történeteket és kalandokat. Sok jegyzőkönyv olyan bő lére volt eresztve, hogy novellának, sőt regénynek is beillett volna. Ezeket a jegyzőkönyveket könyvalakban is kiadta a Legnagyobb Gyöngédség Kollégiuma és e könyvek óriási példányszámban kelttek el.

Ak hallgatott.

Néha bebújt a rózsaszínű szekrénybe és épp olyan elgondolkozva ült benne, mint régebben a szürke szekrényben.

Egyszer kiugrott a rózsaszínű szekrényből és üvöltöni kezdett:

— Ölni kell! Ölni! Ölni! Ölni!

De mikor meglátta hivatalnokai ujjait, amelyek fürgén szántottak a papír felett s ugyanolyan buzgón írták meg az élő emberek sorsát, mint azelőtt a holtakét, — lemondóan legyintett a kezével, kiszaladt az irodából és eltűnt.

Örökre eltűnt.

Legendák kelttek szárnyra eltűnéséről, sok mindent összebezártak az emberek, de Akot sohasem találták meg.

Az emberek pedig, akiket Ak először megakart öletni, de később megkegyelmezett nekik, az emberek, akik között sok derék és jó lélek akad, de sok hitvány is, máig is úgy élnek a városban, mintha Ak sohse létezett volna és sohse vetette volna fel a nagy kérdést: az éléthez való jogokról.

Vége

„A Hét” szépirodalmi, társadalmi és közgazdasági hetilap. Évi előfizetési ára: 15 pengő. Egy szám ára: 40 fillér. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Bálvány u. 26. Tel. 195—88. Felelős szerkesztő és kiadó: Bródy István. — Viktória nyomda, Király u. 3. Felelős: Goldstein József.

PÁRIZS, LONDON, BERLIN
VILÁGSZENZÁCIÓJA

BUBUL

A NŐK BARÁTJA

Vidám történet egy aranyifjúról, aki megtanít
— vidáman élni!

Főszereplő:

Milton Georges
Párizs Dénes Oszkárja

Royal Apollo

F O R U M
FILMSZINHAZ

HYPPOLIT

A LAKÁJ

Pesti emberek története.
Írták Zágon István és Nóti Károly
Zenéjét szerezte: Eisemann Mihály
Rendezte: Székely István

R A D I U S
METRO-FILMPALOTA

Tropusi **CSODÁK**
Exotikus **TITKOK**
Különös **REJTELMEK**
felejtésetlenül filmje
az

ECSZABADUCT

A F R I K A

Warner—First világattrakció

Elejétől-véglé
magyar beszéd

Bemutatja kizárólagos
joggal

K A M A R A

A
„**SOLYMOSI KÉPSZALON**”

utolsó

karácsonyi

képvásárán

4 izlésesen keretezett
rézkarcot kaphat

10, — vidékre bérmentve 12
pengőért

Ismertnevű magyar kiállító mű-
vészek eredeti festményei, —
tekintettel arra, hogy a vállalat
1932. évben feloszlik, — min-
den elfogadható áron, részlet-
fizetésre is eladtnak

Aki készpénzért legalább 100 pengő árát
vásárol, az a négyes rézkarc-sorozatot
ingyen kapja ráadásul

